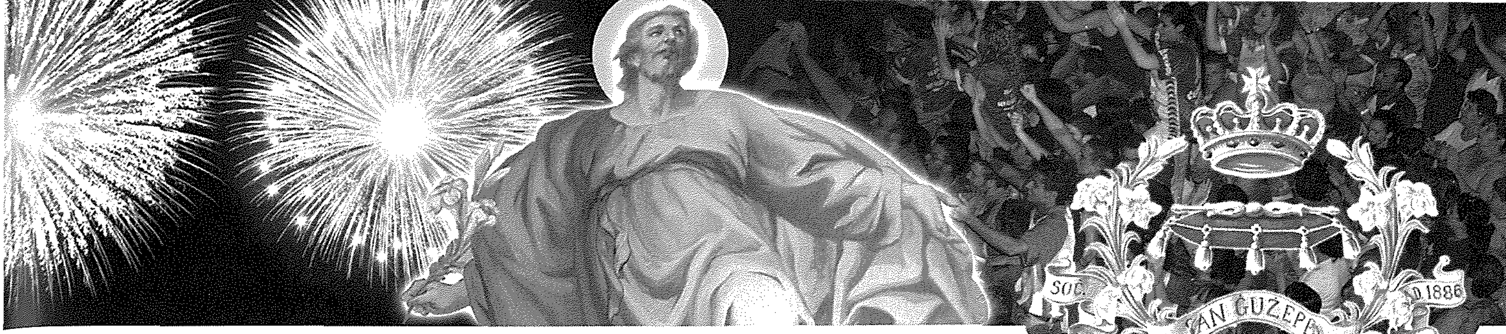

Skola ta' bil-lejl jew skuża għall-ftuħ ta' każin?

Riċerka u kitba ta' Charles J. Farrugia BA(Hons), PGDipRM (N'Castle), MA, MA(Lond)

F'dan il-programm tal-Festa tas-snin imgħoddija kont ktibt dwar ir-relazzjonijiet tal-politku saċerdot Alfons Caruana mal-Fratellanza ta' l-Immakulata Kunċizzjoni ta' l-Imqabba. L-istess artiklu kien ukoll semma r-rabta ma' Ħal Kirkop, b' mod partikolari petizzjoni li kienet saret u tpoġġiet fuq il-Mejda tal-Kunsill tal-Gvern sabiex tinfetaħ skola ta' bil-lejl f' Ħal Kirkop. Matul is-sena li għaddiet komplejt napprofondixxi din ir-riċerka u b' għajnuna ta' diversi persuni sibt informazzjoni ġdida nteressanti ferm u li madwarha hu mibni dan l-artiklu.[1]

Tajjeb infakkru ftit il-kuntest ta' dan l-avveniment. Ħal Kirkop kien wieħed mill-irħula fid-IX distrett li minn fuqu Alfons Caruana ta' l-Imqabba kien elett fil-Kunsill tal-Gvern. Għalhekk ma setax jonqos li fil-ħidma tiegħu ikun hemm ukoll rabtiet ma' dan ir-raħal. Insibu li fit-tieni laqgħa tal-Kunsill tal-Gvern fit-30 ta' Ottubru 1895 Alfons Caruana ressaq żewġ petizzjonijiet: waħda biex tinfetaħ skola ta' bil-Lejl fil-Gudja[2] u oħra f' Ħal Kirkop. Il-petizzjoni ta' Ħal Kirkop hi nteressanti ferm.[3]

Il-petizzjoni kienet tgħid hekk:

To His Excellency

Lt. Genl. Sir Arthur J. L. Fremantle K.C.M.G.

Governor of Malta

ecc ecc ecc

The Petition of the undersigned inhabitants of C. Chircop

Humbly shew,

That Petitioners are fully aware of the benefits which Education bestows on those who might go through it;

That Pets are obliged to take off from the daily school their children at a very tender age to help them in their field work, the district being wholly rural

Pets, therefore, most humbly beg Your Excellency to be pleased to order that a Night School be installed in their village.

And Pets as in duty bound will for ever pray

C. Chircop November 1, 1895

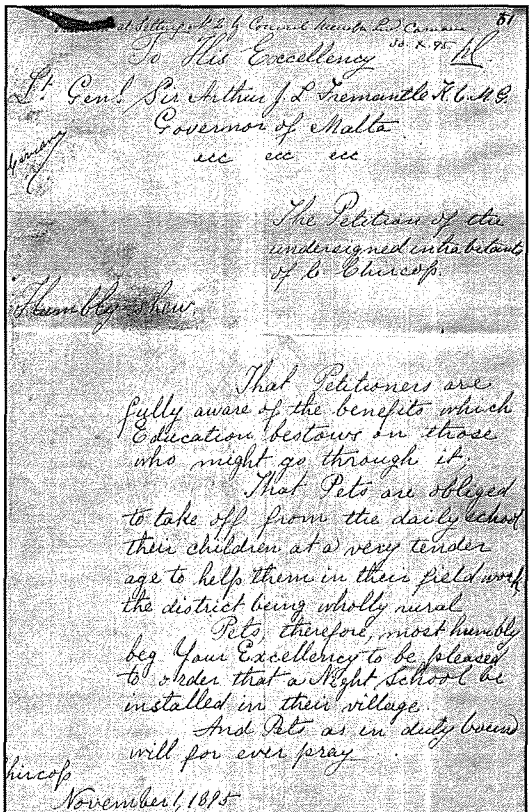
To His Excellency
Lt. Genl. Sir Arthur J. L. Fremantle K.C.M.G.
Governor of Malta
ecc ecc ecc
The Petition of the undersigned inhabitants of C. Chircop
Humbly shew,
That Petitioners are fully aware of the benefits which Education bestows on those who might go through it;
That Pets are obliged to take off from the daily school their children at a very tender age to help them in their field work the district being wholly rural
Pets, therefore, most humbly beg Your Excellency to be pleased to order that a Night School be installed in their village.
And Pets as in duty bound will for ever pray
Chircop
November 1, 1895
D. Don Giuseppe Barbara Parr.
Sac. Michele Barbara

Petizzjoni għall-Iskola ta' Ħal Kirkop

Dr Don Giuseppe Barbara Parroco
Sac. Michele Barbara

Din kienet iffirmata mill-Kappillan ta' Hal Kirkop Dun Ġużepp Barbara, is-Saċerdot Michele Barbara, il-kjeriku Giovanni Battista Cutajar u sitta u ħamsin ruħ oħra.[4] It-talba giet approvata sabiex issir bi prova għal sitt xhur. L-iskola ta' bil-Lejl kellha tkun addizzjonali għal l-iskola primarja li diġa kienet tiffunzjoni f' din il-lokalità.[5]

Li hu ta' nteress partikolari hu li għalkemm il-kappillan Barbara iffirma l-petizzjoni, b' mod kunfidenzjali informa lill-Awtoritajiet li l-iskop ta' dawk li ffirmaw il-petizzjoni kien li jkollhom '*Casino*' u mhux skola. Hu qal li minkejja li ffirma l-petizzjoni sabiex jingħoġob man-nies tiegħu, hu kien kontra u ma xtaqx li tinfetaħ skola. Jekk l-argument tal-kappillan Barbara jkun ippruvat, allura wieħed jista jara f' Alfons Caruana wkoll appoġġ għal ftuħ ta' każini ġodda anke f' Hal Kirkop. Dan ma jkunx sorprendenti għaliex riċerka li diġa ppublikajt turi li dan x'aktarx kien il-kaz fl-Imqabba.

Sabiex wieħed jipprova jidħol fil-fond ta' dan il-każ, ma jistax ma jarax il-kuntest edukattiv nazzjonali li fih kien qed isir. Dak li hu ta' nteress partikolari u analiżi ta' x' seta wassal lil kappillan Barbara sabiex jieħu dik il-pozizjoni. Kien hemm verament tentattiv biex jinfetaħ każin? Jekk le, x' seta kien l-iskop tal-kappillan biex jilgħab żewġ karti differenti; waħda għall-parruċċani u waħda għall-awtoritajiet?

Insibu li fl-1895 ġewwa Hal Kirkop kien hemm skola primarja li kienet tilqa fiha 59 tifel jew tifla. Minn dan in-numru 27 kienu subien u 32 bniet.[6] Ta min jirrimarka li dan ma kienx xi numru kbir. F' dik is-sena kien hemm biss iż-Żebbuġ Għawdex li l-iskola tiegħu kienet tilqa fiha anqas studenti (56). Irħula oħra żgħar bħal l-Imqabba u l-Qrendi kien jilqgħu fihom 124 u 105 studenti rispettivament.

L-istatistika uffiċċjali ta' sena wara tirreġistra għall-ewwel darba l-iskola ta' bil-lejl f'Hal Kirkop. L-iskola ta' Hal Kirkop kienet qed tilqa fiha 30 student, kollha subien kif kien il-każ ma' Malta kollha f' dak li għandu x' jaqsam ma skejjel ta' bil-lejl.[7]

Minkejja li d-deċiżjoni tal-ftuħ ta' l-iskola ta' bil-Lejl kienet bi prova għal żmien definit, jidher li din qabdet l-art. Tant u hekk li damet topera anke wara li għadda l-perjodu ta' prova. Insibu li fl-1897 meta fl-iskola primarja ta' Hal Kirkop imexxija mis-surmast Alfonso Spiteri kien hemm total ta' 61 student (21 subien u 40 bniet), l-iskola ta' bil-lejl kienet tilqa fiha 26 student. Dawn kienu kollha subien peress li dawn it-tip ta' skejjel kienu jilqgħu fihom biss subien. Spiteri kien jirċievi £ 16 '*for Night School duties*'.[8]

Fl-1 ta' Ottubru 1898 l-iskola primarja tal-bniet bdiet tiġi mmexxija minn Antonia Bianchi. Iżda

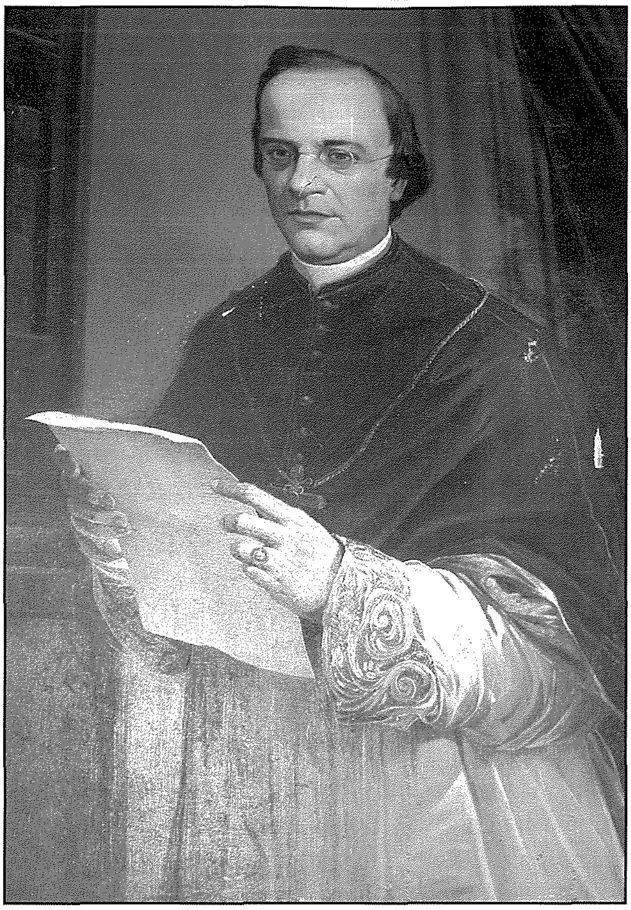

Il-Kan Pawl Pullicino, pittura li tinsab fis-sagristija tas-Santwarju Nazzjonali ta' San Ġużepp Inkurunat fir-Rabat ta' l-Imdina. Proprjetà ta' l-Arċikonfraternità ta' San Ġużepp. Ħajr lil Adrian Zahra.

dik tas-subien kienet għadha taħt Alfonso Spiteri.[9] L-istess dokumentazzjoni tgħidilna li f' dik is-sena kien hemm 16-il tifel u 41 tifla fl-iskola ta' b'inhar. L-iskola ta' bil-lejl kienet għadha topera u kienu jattendu fiha 35 tifel.[10]

Fis-sena ta' wara l-ammont ta' studenti fl-iskola ta' bil-lejl naqas b' mod drastiku għal 14-il student.[11] Mal-jum is-servizzi edukattivi f' Hal Kirkop kienu jilqgħu fihom 29 tifel u 26 tifla.[12]

Fl-1 ta' Jannar 1901 inħatret kap ta' l-iskola tal-bniet Emilia Buccia. Spiteri kien għadhu fil-kariga tiegħu.[13] L-ammonti ta' tfal fl-iskola ta' b'inhar kienu 26 tifel u 29 tifla.[14] L-attendenza fl-iskola ta' bil-lejl kienet niżlet għal-18-il tifel.[15] Dan l-ammont kompla jonqos fis-sena ta' wara meta it-tfal fl-iskola ta' bil-lejl niżlu għal tmienja.[16] Jidher pero li l-ammonti kienu jvarjaw qatiħ u mhux għaqli li wieħed jipprova jaqra ferm fihom. Biss sena wara fl-1902 l-ammont ta' tfal reġa żdied għal 20.[17]

Filwaqt li ċ-ċifri ta' Hal Kirkop fihom x' wieħed janalizza, pero' interessanti wieħed iħares lejn l-iżvilupp ta' l-iskejjel ta' bil-lejl fuq bażi nazzjonali. Fil-medda ta' snin 1890 sal-1902 nsibu dan l-ammont ta' *Night Schools* mifruxa madwar Malta.

Iċ-ċifri f'din it-tabella jindikaw li dak li kien qed

1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902
11	14	19	22	22	25	29	30	31	31	32	32	33

jiġri f' Ħal Kirkop bil-ftuħ ta' skola ta' bil-Lejl ma kien straordinarju xejn, anzi jidħol tajjeb ma' dak li kien qed isir fuq bażi nazzjonali. Sa l-1865, is-settur edukattiv Malti kien għadda minn taqliba sħiħa frott il-ħidma tal-Kanonku Pullicino li kien irriforma l-istrutturi kollha. Minkejja dan, is-settur spiċċa wkoll ballun politiku. Ir-rapport ta' Patrick Kennan u P. Julyan fl-1878 poġġa direzzjonijiet ġodda quddiem is-settur.[18] Pullicino ingħata l-ġenb u daħal fit-tmexxija tas-settur Dr Sigismondo Savona.

Id-dokumentazzjoni li wieħed isib fl-arkivji tagħna tgħid ħafna. Iżda mhux dejjem tgħid kollox. Dan hu każ fejn b' dak skopert sa issa ma nistgħux naslu għal konklużjonijiet eżatti. X' kien il-biża ta' Dun Ġużepp Barbara minn din l-iskola ġdida. Seta' kien joriġina minn biża ġenwin li n-nies wara din l-ideja kollom skopijiet ulterjuri? Seta' kien xi forma ta' rivalita' politika jew personali kontra Dun Alfons li ressaq il-mozzjoni fil-Kunsill tal-Gvern, jew is-surmast Spiteri li minn dan kollu kien idaħħal kemxa flus extra? Sa issa ma nistgħux ngħidu però forsi din il-kitba kompli tixħet dawl fuq il-ħajja u l-intriċċi soċjo-politiċi u edukattivi tal-Koppin.

Il-Kappillan Dun Ġużepp Barbara DD, ragħaj spiritwali ta' Ħal Kirkop għal 56 sena.

[1] Ħajr partikolari lill-Maġistrat Joseph Cassar għall-għajnuna fil-kisba tal-petizzjoni u lis-Sur Grillo nkarigat mil-librerija/ arkivju tal-Parlament.
[2] Arkivji Nazzjonali ta' Malta (NAM), CSG1/7632/1895.
[3] NAM, CSG1/7631/1895.
[4] Iċ-ċifra kwotata ta' numru ta' nies li ffirmaw meħuda mid-dokument ta' l-Arkivji Nazzjonali. Ta' interess li l-ammont ta' firem fuq dak li ġie preżentat fil-Kamra hu iżgħar – 43 biss. Mhux eskluż li hemm firem nieqsa għaliex in-numerazzjoni tad-dokument tal-Kunsill tal-Gvern hi dubjuża. In-nies l-oħra li ffirmaw kienu: Salvatore Sacco, Francesco Sacco, Leonardo Sacco, Angelo Sacco, Benedetto Sacco, Paolo Cassar, Michele Cassar, Leonardo Cassar, Giovanni Cutajar, Giuseppe Sacco Micallef, Beniamino Sacco, Pietro Attard, Vittorio Attard, Giuseppe Attard, Andrea Bonnici, Antonio Bonnici, Carmelo Axiak, Franceso Ellul, Leonardo Ellul, Giuseppe Ellul, Angelo Grech, Giuseppe Grech, Leonardo Cassar, Rosario Sacco, Leonardo Farrugia, Carmelo Bartolo, Giovanni Bartolo, Leonardo Balzan, Lonardo Callus, Giovanni Callus, Michele Mizzi, Andrea Farrugia, Leonardo Agius, Tomaso Callus, Francesco Callus, Gaetano Sacco, Salvatore Azzopardi, Michele Azzoppardi, Salvatore Farrugia, Giovanni Grixti, Leonardo Grima, Lodovico Cutajar, Alfonso Maria Spiteri.
[5] Id-definizzjoni li jgħati ta' Night School J. Zammit Mangion fil-ktieb tiegħu *Education in Malta* (1992), p. 546 hi, 'the name given to adult evening education (mainly literacy classes) right up to the 1950s; later changed to evening classes (*klassijiet ta' fil-Għaxija*)'.
[6] *Blue Book*, 1895, p. N2.
[7] *Blue Book*, 1896, p. N4.
[8] *Blue Book*, 1897, p. H86. Alfonso Spiteri School inħatar fil-kariga ta' surmast ta' l-iskola ta' Ħal Kirkop fl-1 ta' Marzu 1892 u dam ammont konsiderevoli ta' snin f' din il-kariga. Fl-iskola primarja tal-bniet kien hemm fit-tmexxija Maria Camilleri li nħatret bħala School-mistress fid-9 ta' Jannar 1888.
[9] *Blue Book*, 1898, p. H88.
[10] *Ibid.*, p. N4.
[11] *Blue Book*, 1899, p. N4.
[12] *Ibid.*, p. N2.
[13] *Blue Book*, 1900, p. H90.
[14] *Ibid.*, p. N2.
[15] *Ibid.*, p. 4.
[16] *Blue Book*, 1901, p. N4. L-istess volum jgħati ċ-ċifri ta' studenti fl-iskola primarja bħala 27 tilef u 33 tifla (p.N2).
[17] *Blue Book*, 1902, p. N4. It-tfal fl-iskola primarja kienu jgħoddu 28 tifel u 35 tifla. (p. N2).
[18] Keenan Patrick, J. 'An inquiry into the state of education in Malta', London 1879.